

Leesplezier

Leren lezen doen de meeste kinderen met plezier. Maar als kinderen ouder worden, gaan ze het lezen van boeken minder leuk vinden. 7-jarigen scoren ruim bovengemiddeld met items als 'lezen niet kunnen missen' en 'er lekker bij kunnen fantaseren'. Zij hebben een positieve leeshouding, die op 15-jarige leeftijd is veranderd naar neutraal. De groep kinderen die het lezen van boeken bewust mijdt, een "amotivatie" ontwikkelt, groeit in dezelfde leeftijdsfase. Dit blijkt uit onderzoeken van Huysmans en Van Tuijl.

Een mogelijke oorzaak van het afnemende leesplezier is de zogeheten 'groep 6-crisis'. Gedurende de basisschool verschuift de focus hoe langer hoe meer van het 'leren om te lezen' naar het 'lezen om te leren'. De teksten die kinderen voorgeschoteld krijgen worden complexer en abstracter, waardoor de kans stijgt dat ze negatieve leeservaringen opdoen. Het zijn dan ook vooral de minder vaardige lezers die in deze periode leesplezier verliezen.

Een tweede mogelijke oorzaak is de verschuiving van het vrijwillige naar het verplichte lezen. Als kinderen ouder worden, moeten ze steeds vaker een boek lezen voor school, een presentatie geven over een boek of een boekverslag schrijven.

8 succesfactoren

Wat vergroot nu de kans dat de leeservaring van een kind positief uitpakt? In dit artikel noemen we acht succesfactoren voor leesbevordering. Een ervan heeft betrekking op didactische aanpak, vier op de leesomgeving en drie op werkvormen die kunnen worden toegepast bij het (leren) lezen. Alle acht dragen ze bij aan positieve leeservaringen. En een positieve leeservaring stimuleert het leesgedrag en de leesvaardigheid.

Werkvormen

Lezen kost tijd. Met name in onderwijssituaties is tijd schaars. Dus hoe besteed je tijd aan lezen? Drie werkvormen die uitermate geschikt zijn om bij te dragen aan een succesvolle leesbevordering zijn: voorlezen, vrij lezen en boekgesprekken.

1

Voorlezen

Positieve ervaringen met voorlezen stimuleren het (voor)leesplezier en het leesgedrag. Maar ze geven ook een stevige impuls aan de leesvaardigheid. Baby's, peuters en kleuters (0-6 jaar) die worden voorgelezen, groeien in vergelijking met leeftijdsgenootjes die niet worden voorgelezen, uit tot betere lezers. Dit effect duurt voort gedurende de basisschool en zelfs tot in de verdere schoolloopbaan. Voorgelezen worden hoeft niet voorbehouden te zijn aan de jongste kinderen. Tot en met de hoogste klassen van het voortgezet onderwijs kan deze werkvorm worden ingezet om jongeren te enthousiasmeren voor literatuur. Door jongeren voor te lezen, worden ze nieuwsgierig naar boeken die ze anders misschien niet zouden lezen.

2

Vrij lezen

Bij vrij lezen leest de hele groep op een vast moment van de dag in een zelfgekozen boek, tijdschrift of krant. Over de gelezen tekst wordt geen boekverslag gemaakt. Het gunstige effect van vrij lezen wordt sterker naarmate het gedurende een langere periode gebeurt. Vrij lezen is ook effectief voor andere onderdelen van de leesvaardigheid, zoals de ontwikkeling van de woordenschat, grammatica en schrijven. Het lezen van boeken naar keuze helpt ook om positievere leeservaringen op te doen, en zo de leesvaardigheid verder uit te breiden.

3

Boekgesprekken

Boeken laten hun sporen achter in het geheugen. Ze worden door het lezende brein 'verwerkt'. Gesprekken over het boek, of dat nu gebeurt met ouders, vrienden en vriendinnen of docenten, helpen daarbij. Zo stimuleren ouders die discussiëren over boeken blijvend de leeservaringen en het leesplezier van hun kinderen. Voorlezen heeft op zichzelf een positieve invloed op de leesvaardigheid en daarna over de tekst praten, is nog beter. Praten en discussiëren over het boek vergemakkelijkt het leggen van verbanden tussen de tekst en eigen kennis en ervaringen.

Leesomgeving

Onder de leesomgeving verstaan we: het boekenaanbod, de ondersteunende rol van de professional, de stimulerende rol van ouders en vrienden en tijd en de leesplek en het leesmoment.

4

Boekenaanbod

Dat aanbod kan variëren van tijdschriften tot boeken, maar met name fictieboeken hebben de meest positieve invloed op leesvaardigheid. De aanwezigheid van boeken, thuis, op school en in de bibliotheek, leidt tot kennis van boeken en geeft kinderen de mogelijkheden te lezen. Van belang is dat de boeken aansluiten bij de levensfase en het leesniveau van kinderen.

5

Ondersteunende rol van de professional

Voor een succesvolle leescarrière is ondersteuning nodig van een 'helpende volwassene'. Deze volwassene kan fungeren als coach en gids.

Dit betekent dat er in de kinderopvang, de bibliotheek en het onderwijs professionals moeten zijn die goed op de hoogte zijn van het boekenaanbod, die voorkeuren en niveaus van kinderen kunnen inschatten en die zelf het goede voorbeeld geven.

6

Stimulerende rol van ouders

Het gezin is het startpunt van de lees- en literaire ontwikkeling van kinderen.

Ouders die veel lezen, voorlezen, thuis praten over boeken en veel boeken in huis hebben, dragen het leesplezier over op hun kinderen. Die lezen daardoor op latere leeftijd zelf meer, zijn leesvaardiger en schoppen het verder in het onderwijs.

7

De leesplek en het leesmoment

Een rustige plaats en een rustig tijdstip, zonder externe afleidingen, zijn belangrijke voorwaarden om te kunnen lezen. Lees en voorleesroutines helpen mee om lezen een vaste plaats in het dagritme te geven.

8

Differentiatie

Succesvolle leesbevordering begint bij een gedifferentieerde aanpak. Vier aspecten spelen een rol: leesmotivatie, interesse en genrevoorkeur, leesvaardigheid en verschillen tussen jongens en meisjes.

De mate waarin een kind gemotiveerd is om te lezen levert leesvoldoening op en draagt bij aan de leesontwikkeling. Persoonlijkheid, karakter en identiteit bepalen naar welke boeken de voorkeur uitgaat. Met deze verschillen moet rekening worden gehouden bij het aanbod van boeken. Een te moeilijk boek leidt niet tot leesvoldoening. Maar ook een te makkelijk boek nodigt niet uit tot verder lezen.

Ten slotte is uit diverse onderzoeken gebleken dat er opvallende verschillen zijn tussen jongens en meisjes in leeshouding. De verschillen komen aan het licht in genrekeuze en de drijfveren om te lezen. Bovendien laten de kinderen zich sterker meeslepen door een hoofdpersoon van hetzelfde geslacht.

In de praktijk

Leesbevordering is niet alleen een kwestie van beleid, maar ook en vooral een kwestie van doen. Op internet vindt u prachtige voorbeelden van leesbevordering in de praktijk. Het zijn voorbeelden van projecten in de kinderboekenweek of rondom een boek of een schrijver. Deze leesbevorderingsprojecten kunnen ingrijpen in het leven van jonge lezers.

Waar jonge lezers echter nog meer aan hebben is een goed voorbeeld, iedere dag.